

ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ Г.Ф. ЛАВКРАФТА «ПОШУК НЕЗВІДАНОГО КАДАТУ»)

Детинич К.Г.

Національний технічний університет
"Харківський політехнічний інститут",
м. Харків, вул. Пушкінська, 79/2, тел. 707-63-60,
e-mail: faramantthefirst1@gmail.com

Лексичні труднощі перекладу — тема, яку потрібно вивчати та мати на увазі при перекладі що художніх, що наукових текстів, адже для різних ситуацій важливо використовувати різні прийоми передачі авторської думки.

Актуальність даного аналізу. Аналізувати переклади текстів майстра фантастики минулого сторіччя Говарда Лавкрафта важливо й зараз хоча б тому, що у своїх творах він нерідко використовував слова-архаїзми, не був скупим на описи з одного боку, і міг виразити вельми цікаві думки за допомогою усього пари слів, тому влучний переклад його текстів — це не аби яке випробування навіть для досвідченого перекладача.

З чим пов'язані труднощі перекладу? Лексичні труднощі перекладу художніх текстів головним чином пов'язані з передачею безеквівалентної лексики, назв, багатозначних слів, аббревіатур, неологізмів, термінів, образної фразеології. Окремо треба виділити багатозначні англійські слова, які складають значну частину англійської лексики. Останню групу складають слова, які не мають готових відповідників у цільовій мові.

У чому ж різниця? Треба зазначити важливість структурних і лексико-семантичних розходжень між англійською та українською мовами, які вимагають під час перекладу перебудови синтаксичної структури речення або лексичних змін, і називаються лексико-граматичними трансформаціями.

Види трансформації. Які вони і для чого існують. Ці трансформації застосовують тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі з причин невідповідності з точки зору значення і контексту.

Цими трансформаціями є: транскодування, калькування, антонімічний переклад, генералізація, конкретизація, модуляція, ампліфікація.

Розглянемо із якими лексичними труднощами зіткнувся перекладач даної повісті та розглянемо приклади використаних прийомів трансформації.

Транскодування: Randolph Carter — Рендольф Картер, Nyarlathotep — Ньярлатотеп.

Загалом, у даному тексті транскодування використовується для назв міст або географічних об'єктів та імен персонажів. В тому ж випадку, коли для слів оригіналу можна віднайти більш влучні аналоги, перекладач використовує саме їх (напр. ancient — не античний, а древній).

Калькування: the tall black towers of Dylath-Leen, which is built mostly of *basalt* — чорні високі *базальтові* башти Дайлат-Ліну; zebra — зебра.

Калькування у данному перекладі використовується у тому випадку, коли у власне українській мові потрібний аналог відсутній (тобто, для певних видів тварин, будівних матеріалів, певних видів споруд, і такого іншого).

Антонімічний переклад: one of the *uncomfortable* merchants spoke to him — один з тих *химерних* купців звернувся до нього; dream-quest — сомнамбулічний пошук.

Антонімічний переклад дозволяє вмістити думку висловлювання у більш звичні рамки, використовуючи слова або словосполучення для поширення або звужування значення. Іноді для влучного перекладу необхідно змінювати не лише одне слово, але й усю будову речення.

Генералізація:

1. no man had ever suspected *in what part of space it may lie*; — ніхто й гадки не мав, *у якій частині всесвіту він знаходиться*.

2. Kuran was *the one soul* — Куранес *був єдиним, хто...*

Генералізацію перекладач застосовував із метою донести думку автора, використовуючи слова, більш ширші за значенням, ніж слова, які використовувались у мові оригіналу.

Конкретизація: and having no power *or habitation* — не маючи ані влади, ані *власного притулку*; but these *lawless spirits* were soon restrained by their elders — але *нахаб* швидко поставили на місце старші.

Широке значення слів у мові-носії при перекладі краще передавати більш конкретним значенням із метою зберегти авторську думку.

Модуляція:

1. Seven Cryptical Books of Hsan — Семикнижжя Хсана.

2. It was hard to get this information from the traders and sailors — Важко було дізнатись бодай щось від купців чи моряків.

Дослівний переклад іноді знищує авторську думку, і у поданих ситуаціях перекладач спирався на загальний контекст, а не на словники.

Компенсація:

1. You came not as one curious, but as one seeking his due — ти прийшов не через пусті цікавинки, але через пошук власної великої мети

2. The earth has no longer any gods that are gods — не лишилось на землі богів, що гідні зватись богами.

Компенсація використовується для того, щоб передати потрібне емоційне забарвлення, яке дослівний переклад може втратити.

Амліфікація: Mt. Natheg-Kla — гора Хатег-Кла.

Список літератури

1. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: Підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І. Мацько. — К.: Вища школа, 2003.- 462 с.
2. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. — М., «Международные отношения», 1974.- 216с.
3. Н.Р. Lovecraft. Dream-quest of the Unknown Kadath. — New York: Ballantine Books, 1970, 1–141.